

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

**IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI**

**SPRJEČAVANJE I OTKRIVANJE PRIJEVARA
KOD TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U VLASNIŠTVU
JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

Zagreb, studeni 2015.

SADRŽAJ

stranica

SAŽETAK	i
PREDMET I CILJEVI REVIZIJE	2
PODRUČJA I METODE REVIZIJE	3
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	4
NALAZ REVIZIJE	7
OCJENA UČINKOVITOSTI SPRJEČAVANJA I OTKRIVANJA PRIJEVARA	17
Prilog: Izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevara kod trgovačkih društava u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	

SAŽETAK

Državni ured za reviziju je obavio reviziju učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevара u 106 trgovačkih društava u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području 20 županija i grada Zagreba. Revizijskim postupcima obuhvaćeno je poslovanje za 2014., a ovisno o ocjeni rizika, za pojedina područja revizije obuhvaćena su i ranija razdoblja.

Predmet revizije bile su politike i postupci za sprječavanje i otkrivanje prijevара, te aktivnosti koje trgovačka društava poduzimaju kako bi spriječila i otkrila prijevare.

Ciljevi revizije su bili utvrditi jesu li društva uspostavila prikladne politike, procedure i kontrole kako bi spriječila prijevare, utvrditi poduzimaju li potrebne aktivnosti kako bi povećala, svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevара, ocijeniti djelotvornost sustava unutarnjih kontrola s obzirom na rizike prijevара te utvrditi koje su postupke društva uspostavila kako bi što prije otkrila prijevare.

Revizijom je, između ostalog, utvrđeno:

- Općim aktima nije uređeno davanje i primanje darova i ugošćavanje, korištenje sredstava društva isključivo za poslovne svrhe, nisu utvrđeni postupci za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa, kao ni obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevара, nije uređeno funkcioniranje unutarnjih kontrola, odnosno nisu pisanim procedurama uređene kontrolne aktivnosti, postupci i mjere koje obuhvaćaju, način na koji se primjenjuju i u kojim fazama procesa te tko je ovlašten i odgovoran za njihovo provođenje. Općim aktima nije zajamčena anonimnost i zaštita osoba koje izvijeste o sumnji na prijevара.
- Normativi potrošnje goriva nisu određeni, ne vode se evidencije potrošnje goriva po pojedinom vozilu, putni radni listovi nisu ovjereni potpisom osobe koja je koristila službeno vozilo, nije ustrojena evidencija kretanja vozila.
- Pisane procedure o načinu i ograničenjima korištenja službenih mobitela nisu donesene i ne vodi se primjerena briga o troškovima mobilnih telefona.
- Za pristup imovini društva izvan radnog vremena, zaposlenicima se ne izdaju pisana odobrenja.
- Na mrežnim stranicama nisu objavljeni svi podaci i informacije u skladu s odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama.
- Redovita izobrazba zaposlenika o mogućim prijevarama se ne održava.
- Unutarnje kontrole nisu uređene na način da spriječe prijevара.
- Područja poslovanja u kojima je prisutan veći rizik pojavljivanja prijevара nisu ocjenjivana.
- Odobravanje financijskih transakcija iznad određenih iznosa nije uspostavljeno.
- Anonimni i povjerljivi kanali dojave za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine, putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti, nisu uspostavljeni
- Redoviti nadzor podataka koji se odnose na područja podložna prijevarama se ne obavlja.
- Općim aktima nije uređena obveza raspisivanja natječaja ili oglasa pri zapošljavanju te postupci i procedure zapošljavanja, nisu doneseni godišnji planovi zapošljavanja ili su zapošljavanja obavljana bez provedbe javnog natječaja, nisu donesene pisane procedure koje bi osigurale transparentno zapošljavanje bez sukoba interesa te zapošljavanje najboljih kandidata, ne provode se postupci provjere sposobnosti kandidata, nisu sastavljani zapisnici o rangiranju primljenih ponuda za zaposlenje, o obavljenim razgovorima s kandidatima, kao ni prijedlozi povjerenstva, odnosno odluke direktora o odabiru kandidata, te nisu utvrđeni kriteriji za napredovanje zaposlenika.

- Općim aktima nisu uređeni postupci kontrole obračuna i isplate plaća i naknada, pri obračunu i isplati plaća i naknada nisu se provodile naknadne kontrole odobrenih promjena vezane uz obračun plaća i naknada, obračunske liste plaća ne sadrže sve potrebne elemente, plaće su ugovarane u neto umjesto u bruto iznosu, stimulacije nisu obračunavane i isplaćivane u skladu s općim aktima i nema pisanog obrazloženja za njihovu isplatu, naknade za dolazak i odlazak s posla isplaćivane su bez potvrde prijevoznika o visini stvarnih troškova, navedena naknada se nije isplaćivala iako su zaposlenici na to imali pravo, a naknada za topli obrok se isplaćivala iako zaposlenici nisu na to imali pravo.
- Plan nabave nije donesen prije početka poslovne godine na koju se odnosi, nije objavljen na mrežnim stranicama, nisu upućeni pozivi za dostavu ponuda, nabava je obavljena izravnom pogodbom, bez provedenog propisanog postupka nabave, nije vođena primjerena briga o rizicima nabave i nisu obavljane kontrole postupaka javne nabave, nadležnim zaposlenicima nije osigurana pomoć za suzbijanje korupcije i prijevare u sustavu javne nabave.
- Isplatu donacija su odobravalı direktori na temelju pojedinačnih zamolbi primatelja donacije, bez utvrđenih kriterija i postupaka dodjele donacija, nije nadzirano namjensko korištenje isplaćenih donacija i nisu na mrežnim stranicama objavljeni popisi primatelja donacija i iznosi.

Na temelju utvrđenih činjenica, Državni ured za reviziju je ocijenio da je **sedam društava poduzimalo potrebne aktivnosti kako bi spriječilo i otkrilo prijevare, 84 društva su poduzimala aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevera, pri čemu su potrebna određena poboljšanja, a 15 društava nije poduzimalo potrebne aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevera, te su potrebna značajna poboljšanja.**

Državni ured za reviziju je dao sljedeće preporuke:

- Općim aktima urediti etičke vrijednosti, poslovna načela i obveze prema interesnim skupinama te postupanja u slučaju njihovih povreda, urediti davanje i primanje darova te postupak ugošćavanja odnosno način korištenja reprezentacije (što se smatra reprezentacijom i način korištenja reprezentacije), korištenje sredstava organizacije isključivo za poslovne svrhe, odrediti dozvoljenu visinu troškova mobilnih telefona ovisno o stvarnim poslovnim potrebama radnog mjesta te nadzirati troškove mobilnih telefona te korištenje službenih vozila.
- Putne radne listove ovjeravati potpisom osobe koja je koristila službeno vozilo te preispitati opravdanost broja zaposlenika koji neograničeno koriste službena vozila i usluge najma vozila kao i provjeravati korištenje privatnih vozila u službene svrhe.
- Utvrditi normative potrošnje goriva i nadzirati potrošnju goriva, kontrolirati i ovjeravati račune za nabavu goriva, ustrojiti evidencije potrošnje goriva pojedinačno po vozilu, uspoređivati količine točenog goriva, potrošnju goriva prema normativima proizvođača, stvarnu potrošnju i obrazloženja odstupanja.
- Donijeti pisane procedure o blagajničkom poslovanju i nadzirati blagajničko poslovanje.
- Voditi primjerenu brigu o pristupu imovini društva izvan radnog vremena.
- Urediti postupke donošenja odluka kako bi se osigurala najviša razina odgovornosti i transparentnosti.
- Općim aktima urediti postupke za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa te obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijeveru.
- Održavati izobrazbu zaposlenika o prijeverama (što se smatra prijeverom, na koji način prijevera šteti društvu i kako treba prijaviti sumnjive aktivnosti).

- Općim aktima urediti fizičke i neovisne kontrole i provjere, redovito ocjenjivati funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola te specifična područja poslovanja s većim rizikom pojavljivanja prijevара.
- Razvijati odgovarajuće protumjere i akcijske planove kako bi se upravljalo rizicima pojavljivanja prijevара.
- Uspostaviti odobravanje financijskih transakcija iznad određenih iznosa.
- Istraživati sumnjive transakcije, skrivene odnose među pojedincima, organizacijama i događajima.
- Postupcima i tehnikama otkrivanja prijevара obuhvatiti sve razine odgovornosti.
- Redovito nadzirati podatke koji se odnose na područja podložna prijevarama.
- Uspostaviti anonimne i povjerljive kanale dojave za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti te osigurati zaštitu osoba koje izvijeste o sumnji na prijevarama.
- Voditi evidenciju o primljenim pritužbama koje mogu ukazivati na prijevorne aktivnosti.
- Donijeti godišnje planove zapošljavanja kojima bi se utvrdilo stvarno stanje popunjenosti radnih mjesta utvrđenih sistematizacijom i potreban broj zaposlenika, urediti postupke i procedure zapošljavanja, utvrditi kriterije za ocjenjivanje i rangiranje kandidata, zapošljavati na temelju natječaja objavljenih u javnim glasilima i na mrežnim stranicama, voditi zapisnike o postupku izbora kandidata te donijeti pisane odluke o izboru kandidata, kontrolirati točnost i potpunost svjedodžbi, diploma i drugih dokumenata pri zapošljavanju.
- Utvrditi mjerila i kriterije za napredovanje zaposlenika.
- Općim aktima utvrditi način obračuna plaće te prava, obveze i odgovornosti rukovoditelja i drugih zaposlenika iz radnog odnosa.
- Obračunavati i isplaćivati plaće i stimulacije zaposlenicima u skladu s općim aktima.
- Isplaćivati naknadu za dolazak i odlazak s posla zaposlenicima na temelju potvrde prijevoznika o visini stvarnih troškova i u skladu s općim aktima.
- Preispitati opravdanost i učestalost odobravanja stimulativnog dijela plaće te odrediti kriterije i mjerila za njegov obračun.
- S članovima uprave ugovarati plaće u bruto iznosu i na obračunskim listama plaća navesti sve potrebne elemente.
- Plan nabave donijeti prije početka poslovne godine, procjenjivati rizike pri provedbi postupaka nabave, primjenjivati propisane postupke nabave, donijeti pisane procedure za pokretanje i provedbu postupaka nabave kojima su utvrđeni poslovni procesi i zaduženja zaposlenika koji sudjeluju u pripremi i provedbi postupaka, internim aktom propisati obvezu prikupljanja ponuda za bagatelne nabave većih vrijednosti.
- Od imenovanih ovlaštenih predstavnika za provedbu postupka javne nabave pribavljati pisanu izjavu o nepostojanju sukoba interesa, pravodobno provoditi postupke javne nabave za zaključivanje okvirnih sporazuma, odluke koje prethode zaključivanju ugovora o nabavi prikladno bilježiti i dokumentirati, uspostaviti posebne kontrole postupaka javne nabave, voditi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma, pratiti nabavu roba, radova i usluga prema zaključenim ugovorima, pratiti i ocjenjivati način na koji je obavljena nabava od izabranih dobavljača te ocjenjivati jesu li nabavljene robe, radovi i usluge stvarno potrebni i optimalno korišteni, izrađivati izvješća o javnoj nabavi.
- Nadležnim zaposlenicima u sustavu javne nabave osigurati pomoć pri suzbijanju korupcije i prijevare, na mrežnim stranicama objavljujivati postupke javne nabave i postoje li gospodarski subjekti s kojima je naručitelj u sukobu interesa.
- Općim aktom urediti obračunavanje, kontrolu i naplatu prihoda te poduzimati mjere naplate.

- Obavljati cjeloviti godišnji popis imovine i obveza te usklađivati knjigovodstveno sa stvarnim stanjem.
- Utvrditi kriterije za dodjelu donacija te voditi računa o njihovoj opravdanosti s obzirom na djelatnost društva, nadzirati namjensko korištenje donacija, na mrežnim stranicama objaviti popis isplaćenih donacija odnosno primatelje donacija i iznos.
- Na mrežnim stranicama objavljivati godišnje planove, planove ulaganja, programe, strategije, izvještaje o radu te financijska izvješća, opće akte, unutarnje ustrojstvo te zapisnike i zaključke sa službenih sjednica, informacije o dodijeljenim donacijama i sponzorstvima, planove javne nabave, pravilnik o provedbi bagatelne nabave, informacije o postupcima javne nabave i dokumentaciji za nadmetanje, registar ugovora o javnoj nabavi i druge informacije kojima se utječe na interese korisnika prema Zakonu o pravu na pristup informacijama.

Državni ured za reviziju je ocijenio da bi provedba navedenih preporuka pridonijela uspostavi standarda ponašanja, čija bi primjena smanjila mogućnost prijevara, povećala svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevara kao i njihovu obvezu da izvijeste o sumnji na prijevare, te poboljšala sustav razotkrivanja nepravilnosti i izvješćivanja o sumnji na prijevaru. Sve navedeno pridonijelo bi sprječavanju ili ranom otkrivanju prijevara, boljem upravljanju javnim sredstvima te većoj transparentnosti i odgovornosti pri korištenju javnih sredstava.

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

KLASA: 041-01/15-10/40
URBROJ: 613-01-01-15-1

Zagreb, 16. studenoga 2015.

**IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI
SPRJEČAVANJA I OTKRIVANJA PRIJEVARA KOD
TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U VLASNIŠTVU JEDINICA LOKALNE
I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

Državni ured za reviziju je obavio 21 reviziju učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevara. Revizijom je obuhvaćeno 106 trgovačkih društava u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području 20 županija i grada Zagreba.

Postupci revizije provedeni su od 13. listopada 2014. do 7. listopada 2015.

PREDMET I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije bile su politike i postupci, te aktivnosti koje trgovačka društava u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave poduzimaju kako bi spriječila i otkrila prijevare.

Društva su odabrana prema kriteriju materijalne značajnosti s obzirom na vrijednost imovine kojom raspolažu, visini ostvarenih prihoda, broju zaposlenih, te broju korisnika kojima pružaju usluge. Revizijskim postupcima je obuhvaćeno poslovanje za 2014., a ovisno o ocjeni rizika, za pojedina područja revizije obuhvaćena su i ranija razdoblja.

Djelatnosti trgovačkih društava obuhvaćenih revizijom odnose se na skupljanje, pročišćavanje, proizvodnju i distribuciju vode, odvodnju, održavanje i građenje vodnih građevina, održavanje čistoće i javnih površina, skupljanje, odvoz, uporabu, odlaganje i zbrinjavanje komunalnog otpada, gospodarenje otpadom, opskrbu plinom i toplinskom energijom, prijevoz putnika u javnom prijevozu, uređivanje i održavanje zelenih površina, izgradnju i upravljanje javnim parkiralištima i garažama, upravljanje, održavanje i izgradnju regionalnih i lokalnih cesta, održavanje nerazvrstanih cesta i javne rasvjete, tržnice na veliko i malo, skladištenje, upravljanje, izgradnju, upravljanje i održavanje sportskih objekata, obavljanje pogrebnih usluga, održavanje groblja i krematorija, savjetovanje, projektiranje i upravljanje poslovnim zonama, promicanje regionalnog i lokalnog razvoja (organizaciju i upravljanje slobodnom i poslovnim zonama, usluge privlačenja investicija, organizaciju stručnih seminara, konzultantske usluge, upravljanje i održavanje nekretnina, te proizvodnju i emitiranje radijskog programa.

Ciljevi revizije bili su:

- utvrditi jesu li društva uspostavila prikladne politike, procedure i kontrole kako bi spriječila prijevare
- utvrditi poduzimaju li potrebne aktivnosti kako bi povećala svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevara
- ocijeniti djelotvornost sustava unutarnjih kontrola s obzirom na rizike prijevara i
- utvrditi koje su postupke društva uspostavila kako bi što prije otkrila prijevare.

PODRUČJA I METODE REVIZIJE

Revizijom su obuhvaćena sljedeća područja:

- politike i postupci za sprječavanje prijevара
- odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара
- sustav unutarnjih kontrolа s obzirom na pojavnost prijevара te
- analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара.

Pri odabiru revizijskog pristupa, kako bi se pribavili mjerodavni revizijski dokazi i odgovorilo na ciljeve revizije, primijenjene su različite metode i postupci prikupljanja revizijskih dokaza. Trgovačkim društvima su dostavljeni upitnici vezano uz politike i postupke za sprječavanje prijevара, odgovornosti rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара, sustava unutarnjih kontrolа s obzirom na pojavnost prijevара te analitičkih i drugih postupaka za otkrivanje prijevара. Provjeravani su dokazi za pojedine tvrdnje iz pribavljenih odgovora, te proučeni i analizirani zakoni i drugi propisi, interni akti, stručni članci, strategije, dokumentacija i informacije o poslovanju trgovačkih društava obuhvaćenih revizijom. Provjereno je jesu li društva uspostavila politike i postupke za sprječavanje prijevара te jesu li rukovoditelji i drugi zaposlenici upoznati s odgovornostima u pogledu sprječavanja prijevара. Nadalje, provjereno je uspostavljanje djelotvornog sustava unutarnjih kontrolа s obzirom na pojavnost prijevара te odgovarajućih analitičkih i drugih postupaka za otkrivanje prijevара. Obavljena su izravna dokazna ispitivanja s obzirom na područja podložna prijevarama (blagajničko poslovanje, obračun i isplata plaća i naknada, nabava roba, radova i usluga, postupci zapošljavanja i unapređivanja, potraživanja i druga rizična područja, ovisno o djelatnosti društava). Utvrđena je organizacijska struktura društava te broj zaposlenih u društvima. Obavljeni su razgovori s direktorima, rukovoditeljima i drugim zaposlenicima te su pribavljena obrazloženja odgovornih osoba o pojedinim poslovnim događajima.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

U svrhu utvrđivanja kriterija, analizirani su, između ostalih, sljedeći dokumenti koje je donijela *Međunarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucija s ciljem sprječavanja i otkrivanja prijevare: Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija 100 Temeljna načela revizije javnog sektora (ISSAI 100), Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija 1240 Revizorove odgovornosti vezano uz prijevare u reviziji financijskih izvještaja (ISSAI 1240) i Međunarodni standard vrhovnih revizijskih institucija 5700 Smjernica za reviziju sprječavanja korupcije u vladinim agencijama (ISSAI 5700).*

ISSAI 100 Temeljna načela revizije javnog sektora primjenjiv na sve vrste revizije javnog sektora, obvezuje revizore da utvrde i procijene rizike prijevare mjerodavne za ciljeve revizije.

Prema *ISSAI 1240 Revizorove odgovornosti u vezi s prijevarama u reviziji financijskih izvještaja*, prijevare je namjerna radnja jedne ili više osoba unutar menadžmenta, onih koji su zaduženi za upravljanje, zaposlenika ili trećih stranaka, koja uključuje varanje kako bi se stekla nepravedna ili nezakonita prednost. Prijevarno financijsko izvještavanje obuhvaća namjerno pogrešno prikazivanje, uključujući izostavljanje iznosa i objava u financijskim izvještajima. *ISSAI 1240* zahtijeva od državnih revizora da pri obavljanju revizije u organizacijama javnoga sektora udovolje i dodatnim zahtjevima i odgovornostima koji se odnose na rizike prijevare. *ISSAI 5700 Smjernica za reviziju sprječavanja korupcije u vladinim agencijama* je oblikovan kao pomoć državnim revizorima pri pripremi, provedbi i ocjeni revizija antikorupcijskih politika i postupaka u vladinim agencijama. Standard zahtijeva od svih organizacija javnoga sektora da se zaštite od prijevare i korupcije, između ostalog, uspostavljanjem kodeksa ponašanja i prihvaćanjem načela etičnog i čestitog djelovanja. Najbolja praksa podrazumijeva sprječavanje, otkrivanje i odgovarajući odgovor na prijevare, a postiže se uspostavljanjem standarda i omogućavanjem prepoznavanja i izvješćivanja o prijevarama, razvijanjem alata koji sprječavaju i otkrivaju prijevare.

Polazeći od navedenih zahtjeva, oblikovano je glavno pitanje, koje je činilo okosnicu revizije:

- Poduzimaju li trgovačka društva u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području 20 županija i grada Zagreba potrebne aktivnosti kako bi spriječili i otkrili prijevare?

Glavno pitanje je razrađeno u četiri osnovna potpitanja, a svako od njih u niz detaljnijih potpitanja. Osnovna potpitanja bila su:

- Jesu li uspostavljene politike i postupci za sprječavanje prijevare?
- Jesu li rukovoditelji i drugi zaposlenici upoznati sa svojim odgovornostima u pogledu sprječavanja prijevare?
- Je li uspostavljen djelotvoran sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevare?
- Jesu li uspostavljeni odgovarajući analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevare?

U nastavku se daju detaljni kriteriji za ocjenu učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevare, prema područjima revizije.

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevара, prema područjima revizije

Područja revizije	Kriteriji
Politike i postupci za sprječavanje prijevара	<ul style="list-style-type: none"> ○ društvo ima dokument u kome su navedene etičke vrijednosti, poslovna načela i obveze prema interesnim skupinama ○ općim aktom je uređeno davanje i primanje darova i ugošćavanje ○ općim aktom je uređeno korištenje sredstava organizacije (materijala, opreme, telefona, IT sustava i interneta) isključivo za poslovne svrhe ○ vodi se primjerena briga o pristupu imovini subjekta izvan radnog vremena ○ općim aktom su uređeni postupci donošenja odluka kako bi se osigurala najviša razina odgovornosti i transparentnosti ○ donošenje odluka je potkrijepljeno točnom i potpunom dokumentacijom (zapisnici, bilješke, izvješća, prikladno evidentiranje) ○ donošenje odluka je obavljeno transparentno i u skladu s unaprijed određenim procedurama ○ donošenje odluka je prikladno zabilježeno i dokumentirano, te slobodno od sukoba interesa
Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара	<ul style="list-style-type: none"> ○ društvo ima korporativni kodeks ponašanja ili sličan dokument koji služi kao smjernica rukovoditeljima i drugim zaposlenicima u pogledu etičkih standarda koje su obvezni primjenjivati u svom radu ○ općim aktom su utvrđeni postupci za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa ○ općim aktom su uređene obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevaru ○ društvo održava redovitu izobrazbu o prijevari (što se smatra prijevarom, na koji način prijevara šteti društvu i kako treba prijaviti sumnjive aktivnosti)
Sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevара	<ul style="list-style-type: none"> ○ općim aktom je uređeno funkcioniranje unutarnjih kontrola ○ funkcioniranje unutarnjih kontrola se ocjenjuje redovito (barem jednom godišnje) ○ unutarnje kontrole su oblikovane tako da spriječe prijevaru tj. općim aktom su uređene podjela dužnosti, rotacija zaposlenika i poslova, odobravanje, odgovarajuće dokumentiranje, fizičke kontrole, nadgledanje i neovisne provjere ○ društvo je u posljednje dvije godine ocijenio specifična područja svoga poslovanja u kojima je prisutan veći rizik pojavljivanja prijevара <ul style="list-style-type: none"> a) razvilo je odgovarajuće protumjere i akcijske planove kako bi upravljalo tim rizicima ○ uspostavljeno je odobravanje financijskih transakcija iznad određenih iznosa kako bi se spriječilo pojavljivanje prijevара ○ ustrojena je unutarnja revizija <ul style="list-style-type: none"> a) pitanja prijevара su uključena u godišnji program rada unutarnje revizije b) unutarnja revizija je ocijenila mogućnosti pojave prijevара i kako društvo upravlja rizikom prijevара ○ u posljednjih pet godina društvo je bilo podvrgnuto vanjskoj reviziji
Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара	<ul style="list-style-type: none"> ○ društvo istražuje sumnjive transakcije, skrivene odnose među pojedincima, organizacijama i događajima ○ postupcima i tehnikama otkrivanja prijevара su obuhvaćene sve razine odgovornosti unutar društva (upravljačke i operativne) ○ društvo redovito nadzire podatke koji se odnose na područja podložna prijevari (blagajničko poslovanje, obračun plaća i naknada, nabava roba, radova i usluga, postupci zapošljavanja i unapređivanja i druga rizična područja, ovisno o djelatnosti društva) ○ općim aktom su uređeni zahtjevi za izvješćivanjem o sumnji na prijevaru ○ općim aktom je zajamčena anonimnost i zaštita osoba koje izvijeste o sumnji na prijevaru ○ uspostavljeni su anonimni i povjerljivi kanali dojava za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti ○ uspostavljena je evidencija o primljenim pritužbama koje mogu ukazivati na prijevarne aktivnosti

Za društva koja su uspostavila prikladne politike i postupke za sprječavanje prijevара, u kojima su rukovoditelji i drugi zaposlenici upoznati sa svojim odgovornostima u pogledu sprječavanja prijevара, u kojima je uspostavljen djelotvoran sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevара, u kojima su uspostavljeni odgovarajući analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара, te u kojima izravnim dokaznim postupcima nisu utvrđene značajnije slabosti i propusti, ocijenjeno je da ***su poduzimala potrebne aktivnosti kako bi spriječila i otkrila prijevare.***

Za društva koja su najvećim dijelom poduzimala potrebne aktivnosti kako bi spriječila i otkrila prijevare, pri čemu su utvrđene slabosti i propusti u jednom i više područja revizije, ocijenjeno je da ***su poduzimala aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevара, pri čemu su potrebna određena poboljšanja.***

Za društva kod kojih su utvrđene slabosti i propusti u više područja revizije te kod kojih su izravnim dokaznim postupcima utvrđene značajne slabosti, ocijenjeno je da ***nisu poduzimala potrebne aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevара, pri čemu su potrebna značajna poboljšanja.***

Ocjena je izražena zasebno za svako pojedino trgovačko društvo, pri čemu su uzete u obzir veličina društva i broj zaposlenika.

NALAZ REVIZIJE

Revizijom utvrđene nepravilnosti i propusti, koje su utjecale na ocjenu učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevара, odnose se na politike i postupke za sprječavanje prijevара, odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара, sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevара, te analitičke i druge postupke za otkrivanje prijevара. Uz to, zasebno su vrednovane druge nepravilnosti utvrđene izravnim dokaznim postupcima. Odnose se na nepravilnosti u području zapošljavanja i unaprjeđivanja, obračuna i isplate plaća i naknada, javne nabave i donacija.

- Politike i postupci za sprječavanje prijevара

Trgovačka društva poslovnom politikom utvrđuju ciljeve koje žele postići u određenom razdoblju i načine njihova ostvarenja. Osim planiranja i organiziranja poslovanja u skladu s propisima, poslovnom politikom trebalo bi utvrditi aktivnosti radi praćenja poslovanja, odnosno uspostavljanja odgovarajućeg kontrolnog okruženja kako bi se smanjili rizici prijevара. Rizik prijevара, odnosno vjerojatnost da će se prijevара dogoditi dio je poslovnog rizika svakog trgovačkog društva. Stoga je bitno uspostaviti kontrolne mehanizme, odnosno utvrditi i provoditi postupke radi sprječavanja prijevара, kako bi se poslovanje trgovačkog društva obavljalo na zakonit, etičan, transparentan i odgovoran način. Politike i postupci za sprječavanje prijevара odnose se na mjere stvaranja i održavanja etičke kulture i poštenja te mjere nadzora. Razvijanje etičke kulture i osiguravanje smjernica za djelovanje i ponašanje omogućava donošenje i primjena dokumenta (etički kodeks, kodeks korporativnog upravljanja), kojima se definiraju formalna i neformalna pravila, propisi i dobri običaji poslovnog ponašanja. Odgovornost za sprječavanje prijevара je na svim razinama trgovačkog društva, prvenstveno na upravljačkoj, a zatim i na operativnim razinama. Upravljačka razina treba uspostaviti politike i postupke za sprječavanje prijevара, odnosno uspostaviti i održavati pošteno i visoko etično ponašanje, osigurati točne i pouzdane poslovne informacije te uspostaviti odgovarajuće kontrole kako bi se spriječile i otkrile prijevара.

Politike i postupci kojima se mogu smanjiti mogućnosti prijevара podrazumijevaju donošenje općih akata i uspostavu odgovarajućih standarda. Najveći broj trgovačkih društava obuhvaćenih revizijom (84 ili 79,2 %), ima dokument u kojem su navedene etičke vrijednosti, poslovna načela i obveze prema interesnim skupinama.

U 77 ili 72,6 % trgovačkih društava utvrđene su slabosti i propusti vezane uz politike i postupke za sprječavanje prijevара, a najvećim se dijelom odnose na propuste uređivanja pravila ponašanja, zaštitu imovine i zahtjeve transparentnosti. Tako kod 39 društava ili 36,8 % općim aktima nije uređeno davanje i primanje darova i ugošćavanje, kod 33 društva ili 31,1 % općim aktom nije uređeno korištenje sredstava društva isključivo za poslovne svrhe. Kod nekih društava su utvrđene slabosti pri korištenju vozila. Pojedina društva su propustila odrediti normative potrošnje goriva ili voditi evidencije potrošnje goriva po pojedinom vozilu, putni radni listovi nisu ovjereni potpisom osobe koja je koristila službeno vozilo, nije ustrojena evidencija kretanja vozila, nego se u putnom radnom listu upisuju prijeđeni kilometri pri nabavi goriva, bez naznake kretanja vozila. Pojedina društva nisu donijela pisane procedure o načinu i ograničenjima korištenja službenih mobitela i nisu vodila primjerenu brigu o troškovima mobilnih telefona. Kod nekih su društava utvrđene slabosti u dijelu kontrole blagajničkog poslovanja.

Pristup imovini izvan radnog vremena u pravilu imaju isključivo zaposlenici kojima je opisom radnog mjesta utvrđeno ovo pravo. Pojedina društva su propustila dozvoliti zaposlenicima pristup imovini društva izvan radnog vremena isključivo na temelju pisanog odobrenja.

Društva su u pravilu općim aktima uredila postupke donošenja odluka kako bi se osigurala najviša razina odgovornosti i transparentnosti. Jednako tako donošenje odluka je najčešće bilo potkrijepljeno točnom i potpunom dokumentacijom, prikladno zabilježeno i dokumentirano. Ipak, kod 15 ili 14,1 % društava utvrđene su slabosti s obzirom na zahtjeve transparentnosti i dokumentiranosti poslovnih odluka. Stupanjem na snagu Zakona o pravu na pristup informacijama (Narodne novine 25/13 i 85/15), društva su obvezna na mrežnim stranicama objaviti informacije koje, između ostalog, sadrže zakone i druge propise koji se odnose na područje rada društva, godišnje planove, programe, izvještaje o radu, financijska izvješća, kontakt podatke o službeniku za informiranje te opće akte i odluke kojima se utječe na interese korisnika te informacije o unutarnjem ustrojstvu i postupcima javne nabave. Društva su na svojim mrežnim stranicama najčešće objavljivala samo dio potrebnih informacija. Sve informacije koje su bili obvezni, nisu objavila 52 ili 49,0 % društava.

Državni ured za reviziju je predložio općim aktima urediti etičke vrijednosti, poslovna načela i obveze prema interesnim skupinama te postupanja u slučaju njihovih povreda, korištenje sredstava organizacije isključivo za poslovne svrhe, davanje i primanje darova, način korištenja reprezentacije te blagajničko poslovanje. Nadalje je predložio općim aktima urediti korištenje službenih vozila, putne radne listove ovjeravati potpisom osobe koja je koristila službeno vozilo, utvrditi normative potrošnje goriva i nadzirati potrošnju goriva, ustrojiti evidencije potrošnje goriva pojedinačno prema vozilima kako bi se utvrdila prosječna mjesečna potrošnja i eventualna odstupanja, uspoređivati količine točenog goriva, potrošnju goriva prema normativima proizvođača, stvarnu potrošnju i obrazloženja odstupanja, preispitati opravdanost broja zaposlenika koji koriste neograničeno službena vozila i usluge najma vozila, provjeravati korištenje privatnih vozila u službene svrhe i kontrolirati i ovjeravati račune za nabavu goriva. Također je predložio odrediti dozvoljenu visinu troškova mobilnih telefona, ovisno o stvarnim poslovnim potrebama radnog mjesta i nadzirati troškove mobilnih telefona, te voditi brigu o pristupu imovini društva izvan radnog vremena. Osim toga, predložio je urediti postupke donošenja odluka te na mrežnim stranicama objavljivati informacije u skladu s odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama kako bi se osigurala transparentnost poslovanja i donošenja odluka.

- Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара

Rukovoditelji i zaposlenici trebaju biti upoznati sa svojim odgovornostima za sprječavanje prijevара. Potrebno je omogućiti prepoznavanje prijevара, povećati svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevара kao i njihovu obvezu da izvijeste o sumnji na prijevара.

Društva obuhvaćena revizijom najvećim dijelom imaju korporativni kodeks ponašanja ili sličan dokument koji služi kao smjernica rukovoditeljima i drugim zaposlenicima u pogledu etičkih standarda koje su obvezni primjenjivati u svom radu. Neka društva su ovo područje uredila etičkim kodeksom, a pojedina nisu općim aktima uredila etičke standarde koje su rukovoditelji i drugi zaposlenici obvezni primjenjivati u svom radu.

U 65 ili 61,3 % društava obuhvaćenih revizijom utvrđene su slabosti i propusti vezane uz odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара. Odnose se na nedostatan uređivanje postupaka za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa, propust uređivanja obveza rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevара i izostanak redovite izobrazbe o prijevarama.

Sukob interesa je situacija u kojoj su privatni interesi u suprotnosti s javnim interesom ili kad privatni interes utječe ili može utjecati na nepristranost u donošenju odluka. Najčešći oblici sukoba interesa su zlouporaba položaja i ovlasti, primanje darova i povlastica, korištenje imovine društva za osobne potrebe te nedozvoljeno korištenje povjerljivih informacija. Sukob interesa je potrebno pravodobno prepoznati i spriječiti.

U 43 ili 40,1 % društava općim aktom nisu utvrđeni postupci za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa, dok u 30 ili 28,3 % društava općim aktom nisu uređene obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevaru.

Radi jačanja svijesti zaposlenika o tome što se smatra prijevarom, na koji način prijevara šteti društvu i kako treba prijaviti sumnjive aktivnosti, poželjno je provoditi stalnu izobrazbu vezanu uz stjecanja potrebnih znanja za sprječavanje prijevara. Društva obuhvaćena revizijom gotovo u pravilu ne održavaju redovitu izobrazbu zaposlenika o mogućim prijevarama.

Državni ured za reviziju je predložio donijeti etički kodeks kao smjernice rukovoditeljima i zaposlenicima, koje su obvezni primjenjivati u svom radu, općim aktima urediti postupke za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa te obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevaru, održavati izobrazbu zaposlenika o mogućim prijevarama, te tako potaknuti viši menadžment na otvoreno promicanje programa izobrazbe koji jačaju integritet i transparentnost.

- **Sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevara**

Unutarnje kontrole trebaju osigurati ekonomično i učinkovito ostvarenje ciljeva poslovanja, poštivanje zakonske regulative, sigurnost imovine i informacija, sprječavanje i otkrivanje pogrešaka i prijevara te kvalitetu računovodstvenih podataka i pravodobno pružanje financijskih, rukovodnih i drugih informacija. Uspostava unutarnjih kontrola i razvoj primjerenih politika sprječavanja prijevara u poslovnom i radnom okruženju odgovornost su i obveza uprave društva. Društva obuhvaćena revizijom nisu bila obvezna i u pravilu nisu ustrojila unutarnju reviziju.

U 94 ili 88,7 % društava utvrđene su slabosti i propusti vezani uz sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevara. Odnose se na propuste uređivanja funkcioniranja unutarnjih kontrola općim aktima i njihovo redovito ocjenjivanje.

Trgovačka društva obuhvaćena revizijom su najvećim dijelom funkcioniranje unutarnjih kontrola uredila opisom poslova i zadataka radnih mjesta te općim aktima, kojima su utvrđene nadležnosti tijela upravljanja i uređeni postupci vezani uz vođenje, izdavanje, kolanje, potpisivanje, odlaganje i čuvanje dokumentacije. Provodila su određene postupke unutarnjih kontrola kroz podjele dužnosti, postupke odobravanja određenih transakcija i poslovnih događaja, odgovarajuće dokumentiranje poslovnih transakcija, postupke koji osiguravaju zaštitu imovine, nadgledanje pojedinih poslovnih postupaka zaposlenika i tijela društva te neovisne provjere. U 37 ili 35,3 % društava općim aktima nije uređeno funkcioniranje unutarnjih kontrola, odnosno nisu pisanim procedurama uređene kontrolne aktivnosti, postupci i mjere koje obuhvaćaju, način na koji se primjenjuju i u kojim fazama procesa te tko je ovlašten i odgovoran za njihovo provođenje. U 25 ili 23,6 % društava unutarnje kontrole nisu uređene na način da spriječe prijevaru, jer općim aktima nisu uređene podjela dužnosti, rotacija zaposlenika i poslova, odobravanje, odgovarajuće dokumentiranje, fizičke kontrole, nadgledanje i neovisne provjere.

Osim toga, u 70 ili 66,0 % društava, funkcioniranje unutarnjih kontrola se ne ocjenjuje redovito, odnosno barem jednom godišnje. Društva nisu ocjenjivala područja svog poslovanja u kojima je prisutan veći rizik pojavljivanja prijevara (66 ili 62,3 % društava nije u posljednje dvije godine ocijenilo specifična područja svog poslovanja s većim rizikom pojavljivanja prijevara te nije razvilo odgovarajuće protumjere i akcijske planove kako bi upravljalo tim rizicima i na taj način onemogućilo pojavu nepravilnosti i nastanka prijevara). Nadalje, u 42 ili 39,6 % društava nije uspostavljeno odobravanje financijskih transakcija iznad određenih iznosa.

Državni ured za reviziju je predložio općim aktima urediti fizičke i neovisne kontrole i provjere, te ocjenjivati specifična područja poslovanja s većim rizik pojavljivanja prijevара. Predložio je redovito ocjenjivanje funkcioniranja unutarnjih kontrola, razvijanje odgovarajućih protumjera i akcijskih planova kako bi se upravljalo rizicima pojavljivanja prijevара te uspostavu odobravanja financijskih transakcija iznad određenih iznosa.

- **Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара**

Rizik prijevара dio je poslovnog rizika svakog društva. S obzirom da prijevара može imati potencijalno ozbiljne posljedice za društvo, nije dovoljno utvrditi moguće faktore rizika i oblikovati politike i kontrolne postupke za otkrivanje prijevара, nego je važno te politike i kontrolne postupke primjenjivati. Primjena, odnosno provođenje kontrolnih postupaka i uočavanje postojećih slabosti trebalo bi pridonijeti smanjenju rizika prijevара. Menadžment i uprava svakog trgovačkog društva trebaju definirati smjernice i postupke za otkrivanje i rješavanje slučajeva prijevара. Sprječavanje prijevара treba biti podržano odgovarajućim mehanizmima otkrivanja, kako bi moguće prijevара bile otkrivene što ranije i kako bi bile poduzete odgovarajuće aktivnosti. Primjena sustava otkrivanja prijevара ima učinak odvraćanja i jamči da će pokušaji prijevара biti brzo i pouzdano otkriveni. Ako mogući počinitelji prijevара znaju da će biti otkriveni, manja je vjerojatnost da će pokušati prijevaram. Sustav otkrivanja podrazumijeva analitičke i druge postupke za razotkrivanje nepravilnosti te izvješćivanje o sumnji na prijevaram.

U 68 ili 64,2 % društava obuhvaćenih revizijom, utvrđene su slabosti i propusti vezane uz analitičke i druge postupke za otkrivanje prijevара, a odnose se na propuste vezane uz razotkrivanje i izvješćivanje o sumnjivim aktivnostima.

U 44 ili 41,5% društava, općim aktima nisu uređeni zahtjevi za izvješćivanjem o sumnji na prijevaram, dok u 43 ili 40,6 % društava općim aktom nije zajamčena anonimnost i zaštita osoba koje izvijeste o sumnji na prijevaram.

Većina društava istražuje sumnjive transakcije, skrivene odnose među pojedincima, organizacijama i događajima. Provede određene analitičke postupke za otkrivanje prijevара kroz podjele dužnosti te nadgledanje pojedinih poslovnih postupaka zaposlenika i tijela društva. U 32 ili 30,2 % društava ne istražuju se sumnjive aktivnosti, pri čemu u 30 ili 28,3% postupcima i tehnikama otkrivanja prijevара nisu obuhvaćene pojedine razine odgovornosti.

U 27 ili 25,5% društava nisu uspostavljeni anonimni i povjerljivi kanali dojave za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine, putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti.

U pravilu, društva redovito nadziru podatke koji se odnose na područja podložna prijevaram. Nadzor na obavlja redovito devet ili 8,5 % društava, dok većina navodi da nije primila pritužbe koje mogu ukazivati na prijevարne aktivnosti.

Državni ured za reviziju je predložio istraživati sumnjive transakcije, skrivene odnose među pojedincima, organizacijama i događajima kako bi se spriječile prijevара, te postupcima i tehnikama otkrivanja prijevара obuhvatiti sve razine odgovornosti. Također je predložio redovito nadzirati podatke koji se odnose na područja podložna prijevaram i uspostaviti anonimne i povjerljive kanale dojave za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti te osigurati zaštitu osoba koje izvijeste o sumnji na prijevaram i voditi evidenciju o primljenim pritužbama koje mogu ukazivati na prijevարne aktivnosti.

- **Druge nepravilnosti utvrđene izravnim dokaznim postupcima**

U svim društvima obavljena su izravna dokazna ispitivanja u područjima koja se najčešće smatraju podložnim prijeviri (zapošljavanje i unaprjeđivanje, obračun i isplatu plaća i naknada, javna nabava i donacije).

- **Zapošljavanje i unaprjeđivanje**

U 37 ili 34,9 % društava utvrđene su slabosti i propusti u području zapošljavanja. Društva su propustila općim aktima urediti obvezu raspisivanja natječaja ili oglasa pri zapošljavanju i urediti postupke i procedure zapošljavanja, donijeti godišnje planove zapošljavanja te zapošljavala bez provedbe javnog natječaja. Nemaju procedure kojima bi se odredio način i kriteriji koji bi osigurali transparentno zapošljavanje bez sukoba interesa te kako bi se zaposlili najbolji kandidati. Propustila su provesti postupke provjere sposobnosti kandidata. U pojedinim slučajevima nisu utvrđeni kriteriji na odabir kandidata ni sastavljeni zapisnici o rangiranju primljenih ponuda za zaposlenje, obavljenim razgovorima s kandidatima, kao ni prijedlozi povjerenstva, odnosno odluke direktora o odabiru kandidata za određeno radno mjesto. Osim toga, nisu utvrđeni kriteriji za napredovanje zaposlenika.

Državni ured za reviziju je predložio donijeti godišnje planove zapošljavanja, kojima bi se utvrdilo stvarno stanje popunjenosti radnih mjesta utvrđenih sistematizacijom i potreban broj zaposlenika, urediti postupke i procedure zapošljavanja te pri zapošljavanju utvrditi kriterije za ocjenjivanje i rangiranje kandidata, zapošljavanja provoditi na temelju natječaja objavljenih u javnim glasilima i na mrežnim stranicama kako bi bili dostupni najširoj javnosti, radi više razine transparentnosti, pružanja jednakih mogućnosti potencijalnim kandidatima i jamstva da će biti izabrani najbolji kandidati. Nadalje je predložio voditi zapisnike o postupku izbora kandidata i donositi pisane odluke o njihovom izboru, provjeravati točnost i potpunost svjedodžbi, diploma i druge dokumentacije pri zapošljavanju. Osim toga, predložio je utvrditi mjerila i kriterije za napredovanje zaposlenika.

- **Obračun i isplata plaća i naknada**

U 25 ili 23,6 % društava utvrđene su slabosti i propusti u području obračuna plaća i naknada. Društva nisu općim aktima uredila postupke i kontrole obračuna i isplate plaća i naknada kako bi se osigurao točan obračun, odnosno smanjila mogućnost pogrešaka. Pri obračunu i isplati plaća i naknada nisu provodila naknadne kontrole podataka u računalnom programu za obračun plaća i naknada koji se odnose na odobrene promjene vezane uz obračun plaće i naknade za svakog zaposlenika (usporedba podataka iz ugovora o radu i uvjeta iz općih akata o plaćama i naknadama te točnost podataka o redovnim i prekovremenim satima rada, godišnjem odmoru i bolovanju). Pojedina su društva ugovarala plaće članovima uprave u neto iznosu, umjesto u bruto iznosu. Prijedlozi za isplatu stimulacije ne sadrže pisano obrazloženje rukovoditelja službi, odnosno direktora o opsegu i kvaliteti obavljenog rada u mjesecu za koji su stimulacije odobrene, dakle nema dokumentacije koja bi opravdala obračun i isplatu stimulacije. U pojedinim društvima nisu obračunavane i isplaćivane stimulacije u skladu s općim aktima, a u pojedinim obračunske liste plaća ne sadrže potrebne elemente za obračun plaća. Društva su isplaćivala zaposlenicima naknade za dolazak i odlazak s posla bez potvrde prijevoznika o visini stvarnih troškova. Neka društva navedenu naknadu nisu isplaćivala, iako su zaposlenici na to imali pravo, a pojedina su isplaćivala nepripadajuće naknade za topli obrok.

Državni ured za reviziju je predložio općim aktima utvrditi način obračuna plaće te prava, obveze i odgovornosti rukovoditelja i drugih zaposlenika iz radnog odnosa. Predložio je obračunavati i isplaćivati plaće i stimulacije zaposlenicima u skladu s općim aktima, odrediti kriterije i mjerila za obračunavanje stimulativnog dijela plaće, te preispitati opravdanost i učestalost odobravanja stimulacija. Predložio je ugovarati plaće članovima uprave u bruto iznosu i na obračunskim listama plaća navesti potrebne elemente za obračun plaća. Također je predložio isplaćivati naknade u skladu s općim aktima, a naknadu za dolazak i odlazak s posla zaposlenicima na temelju potvrde prijevoznika o visini stvarnih troškova.

- **Javna nabava**

U 31 ili 29,2 % društava, utvrđene su slabosti i propusti u području javne nabave. Društva su obvezna postupke javne nabave obavljati prema propisima koji uređuju područje javne nabave i svojim općim aktima. Pojedina društva nisu općim aktima uredila područje javne nabave. Najčešće su donijela pravilnike o bagatelnoj nabavi, a neka su ih i objavila na mrežnim stranicama. Navedenim pravilnicima, trgovačka društva su se obvezala bagatelnu nabavu većih vrijednosti provoditi upućivanjem poziva za dostavu ponuda jednom ili više gospodarskih subjekata. Pojedina društva nisu upućivala pozive za dostavu ponuda. Iako Zakon o javnoj nabavi ne propisuje obvezu prikupljanja ponuda za bagatelnu nabavu, Državni ured za reviziju je mišljenja da društva koja nisu upućivala pozive za dostavu ponuda nisu osigurala transparentnost bagatelne nabave. Neka društva nisu pravodobno donijela plan nabave, tj. prije početka poslovne godine na koju se odnosi, a pojedina nisu objavila plan nabave na mrežnim stranicama. Iako Zakon o javnoj nabavi ne propisuje obvezu objave plana nabave za sektorske naručitelje, Državni ured za reviziju je mišljenja da bi društva objavom plana nabave osigurala veću transparentnost javne nabave. U nekim slučajevima nabava je obavljena izravnom pogodbom, bez provedenog propisanog postupka nabave. Društva nisu vodila primjerenu brigu o rizicima nabave i nisu obavljala kontrolu postupaka javne nabave. Kod nekih su društava utvrđene slabosti u području vođenja evidencija o postupcima javne nabave, a pojedina nisu u registru ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma evidentirala ugovore zaključene na temelju ranije zaključenih okvirnih sporazuma. Nadležnim zaposlenicima nije osigurana pomoć za suzbijanje korupcije i prijevare u sustavu javne nabave.

Državni ured za reviziju je predložio općim aktima urediti pokretanje i provođenje postupaka nabave te zaduženja zaposlenika koji sudjeluju u pripremi i provedbi postupaka, internim aktom za bagatelne nabave većih vrijednosti propisati obvezu prikupljanja ponuda, plan nabave za tekuću godinu donijeti prije početka poslovne godine, procjenjivati rizike pri provođenju postupaka nabave te pri nabavi radova, roba i usluga primjenjivati propisane postupke nabave. Nadalje je predložio od imenovanih ovlaštenih predstavnika za provođenje postupka javne nabave pribavljati pisanu izjavu o nepostojanju sukoba interesa, pravodobno provoditi postupke javne nabave za zaključivanje okvirnih sporazuma, u skladu s propisima koji se odnose na javnu nabavu. Odluke koje prethode zaključivanju ugovora o nabavi predložio je prikladno bilježiti i dokumentirati, te uspostaviti posebne kontrole postupaka javne nabave i voditi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma. Osim toga, predložio je pratiti nabavu roba, radova i usluga prema zaključenim ugovorima, zbog uvida u stvarno nabavljene količine i vrijednosti prema svakom zaključenom ugovoru, pratiti i ocjenjivati način na koji je obavljena nabava te ocjenjivati jesu li nabavljene robe, radovi i usluge stvarno potrebni i optimalno korišteni. Također je predložio izrađivati izvješća o javnoj nabavi, na mrežnim stranicama objavljivati plan nabave, postupke javne nabave, obavijest postoje li gospodarski subjekti s kojima je naručitelj u sukobu interesa te osigurati pomoć nadležnim zaposlenicima pri suzbijanju korupcije i prijevare u sustavu javne nabave.

- Donacije

Pojedina su društva isplaćivala donacije, koje su odobravali direktori na temelju pojedinačnih zamolbi primatelja donacije, bez utvrđenih kriterija i postupaka dodjele donacija. Društva nisu nadzirala namjensko korištenje isplaćenih donacija i nisu na svojim mrežnim stranicama objavila popis isplaćenih donacija (primatelje donacija i iznos).

Državni ured za reviziju je predložio utvrditi kriterije za dodjelu donacija te voditi računa o njihovoj opravdanosti, s obzirom na djelatnost društava, nadzirati jesu li isplaćene donacije namjenski korištene, te na mrežnim stranicama objaviti popis isplaćenih donacija, odnosno primatelje donacija i iznos.

U tablici u nastavku navode se područja u kojima su dane preporuke trgovačkim društvima.

Tablica broj 1

Područja u kojima su dane preporuke trgovačkim društvima

Redni broj	Naziv trgovačkog društva	Politike i postupci za sprječavanje prijevара	Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара	Sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevара	Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара	Druge nepravilnosti
	1	2	3	4	5	6
1.	Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o., Pazin	x	x	x	x	x
2.	Aquatehnika d.o.o., Varaždin	x	x	x	x	x
3.	Autopromet Sisak d.o.o., Sisak	x	x	x	x	x
4.	Autotrolej d.o.o., Rijeka	x	x		x	x
5.	Baranjska čistoća d.o.o., Beli Manastir	x	x	x	x	x
6.	Brod-plin d.o.o., Slavonski Brod	x	x	x	x	
7.	Ceste Šibenik d.o.o., Šibenik	x				x
8.	Crno Vrilo d.o.o., Karlobag	x		x		
9.	Čempresi d.o.o., Šibenik	x	x	x		x
10.	Čistoća d.o.o., Karlovac			x		x
11.	Čistoća d.o.o., Split		x			x
12.	Čistoća d.o.o., Zadar			x	x	
13.	Čistoća Duga Resa d.o.o., Duga Resa			x		
14.	Čistoća i zelenilo d.o.o., Knin	x	x	x		x
15.	Darkom d.o.o., Daruvar	x	x	x	x	x
16.	Drvena industrija Nova Gradiška d.o.o., Nova Gradiška	x	x	x	x	
17.	Dukom plin d.o.o., Dugo Selo	x	x	x	x	x
18.	Ekom d.o.o., Čakovec		x	x	x	
19.	Elektro-voda d.o.o., Cres	x	x	x	x	x
20.	Energo d.o.o., Rijeka	x	x	x	x	x
21.	Flora Vtc d.o.o., Virovitica			x		x
22.	Gospodarenje otpadom Sisak d.o.o., Sisak	x	x	x	x	x
23.	Gradska čistoća d.o.o., Šibenik	x	x	x		x
24.	Gradska tržnica Sisak d.o.o., Sisak	x	x	x	x	x
25.	GTG Vinkovci d.o.o.,	x		x	x	

Redni broj	Naziv trgovačkog društva	Politike i postupci za sprječavanje prijevара	Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара	Sustav unutarnjih kontrolа s obzirom na pojavnost prijevара	Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара	Druge nepravilnosti
	1	2	3	4	5	6
	Vinkovci					
26.	Humkom d.o.o., Hum na Sutli	x		x	x	x
27.	Ivkom d.d., Ivanec		x	x	x	x
28.	Koming d.o.o., Koprivnica			x	x	x
29.	Komrad d.o.o., Slatina			x		x
30.	Komunalac d.o.o., Bjelovar	x		x		x
31.	Komunalac d.o.o., Garešnica	x	x	x		x
32.	Komunalac d.o.o., Koprivnica			x		
33.	Komunalac d.o.o., Otočac	x		x		
34.	Komunalac d.o.o., Pakrac	x	x	x	x	x
35.	Komunalac d.o.o., Samobor	x	x	x	x	
36.	Komunalac d.o.o., Slavonski Brod	x	x	x	x	
37.	Komunalac d.o.o., Vrbovsko	x	x	x	x	x
38.	Komunalac d.o.o., Vukovar	x	x	x		
39.	Komunalac d.o.o., Županja	x	x	x		
40.	Komunalac Davor d.o.o., Davor			x	x	x
41.	Komunalac Sisak d.o.o., Sisak	x	x	x	x	x
42.	Komunalije d.o.o., Ilok	x				
43.	Komunalije-plin d.o.o., Đurđevac				x	x
44.	Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o., Cres	x	x	x	x	x
45.	Komunalni servisi Kutina d.o.o., Kutina	x	x	x	x	
46.	Komunalno društvo Kostrena d.o.o., Kostrena		x	x	x	x
47.	Komunalno Pitomača d.o.o., Pitomača			x		
48.	Komunalno poduzeće d.o.o., Križevci	x	x	x	x	x
49.	Komunalno trgovačko društvo Hober d.o.o., Korčula	x	x	x	x	x
50.	Komunalno-Zabok d.o.o., Zabok			x		
51.	Koprivnica plin d.o.o., Koprivnica			x	x	x
52.	Krakom d.o.o., Krapina	x		x	x	x
53.	Krugoval 93,1 MHZ Garešnica d.o.o., Garešnica	x	x	x	x	x
54.	Leć d.o.o., Vodice	x	x	x		x
55.	Libertas-Dubrovnik d.o.o., Komolac-Mokošica	x	x	x	x	x
56.	Liburnija d.o.o., Zadar	x	x	x	x	x
57.	Makarski komunalac d.o.o., Makarska	x	x	x	x	x
58.	Međimurje-plin d.o.o., Čakovec	x		x		
59.	Međimurske vode d.o.o., Čakovec			x		x
60.	Monte Giro d.o.o., Pula		x	x	x	x

Redni broj	Naziv trgovačkog društva	Politike i postupci za sprječavanje prijevара	Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара	Sustav unutarnjih kontrolа s obzirom na pojavnost prijevара	Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара	Druge nepravilnosti
	1	2	3	4	5	6
61.	Nasadi d.o.o., Zadar		x	x	x	x
62.	Niskogradnja d.o.o., Pregrada				x	
63.	Odvodnja d.o.o., Zadar	x	x	x	x	x
64.	Pakrac-Plin d.o.o., Pakrac	x	x	x	x	x
65.	Papuk d.o.o., Orahovica	x		x		x
66.	Parkovi d.d., Varaždin	x	x	x	x	x
67.	Peovica d.o.o., Omiš	x	x	x	x	x
68.	Pleternički komunalac d.o.o., Pleternica	x	x		x	x
69.	Poduzetnički centar Pakrac d.o.o., Pakrac	x		x		
70.	Poslovni park Bjelovar LORA d.o.o., Bjelovar	x		x	x	
71.	Promet d.o.o., Split	x	x			x
72.	Pula Parking d.o.o., Pula		x	x	x	x
73.	Pulapromet d.o.o., Pula	x	x	x		x
74.	Regionalni vodovod Davor-Nova Gradiška d.o.o., Davor			x	x	x
75.	Rijeka sport d.o.o., Rijeka	x		x	x	x
76.	Sanitat Dubrovnik d.o.o., Dubrovnik	x	x	x	x	x
77.	Selsko komunalno društvo Molve d.o.o., Molve	x	x	x	x	x
78.	Stambeno komunalno gospodarstvo d.o.o., Ogulin			x		x
79.	Stanorad d.o.o., Čakovec	x	x	x	x	
80.	Šandroprom d.o.o., Šandrovac	x			x	x
81.	Tekija d.o.o., Požega	x				x
82.	Termoplin d.d., Varaždin	x	x	x	x	x
83.	Trogir holding d.o.o., Trogir	x	x	x		x
84.	Tržnica d.o.o., Osijek	x	x	x	x	x
85.	Tržnica d.o.o., Pula	x		x		
86.	Ukop d.o.o., Osijek	x	x	x	x	x
87.	Unikom d.o.o., Osijek	x	x	x	x	x
88.	Univerzal d.o.o., Đakovo			x	x	x
89.	Usluga d.o.o., Gospić	x		x		
90.	Varkom d.d., Varaždin		x	x	x	x
91.	VG Komunalac d.o.o., Velika Gorica	x	x	x	x	
92.	Virkom d.o.o., Virovitica			x		
93.	Vode Vrbovsko d.o.o., Vrbovsko	x	x	x	x	x
94.	Vodovod d.o.o., Omiš		x	x		
95.	Vodovod d.o.o., Makarska	x	x	x	x	x
96.	Vodovod d.o.o., Zadar	x	x	x	x	x
97.	Vodovod i odvodnja d.o.o., Senj	x		x		
98.	Vodovod Korenica d.o.o., Korenica	x		x		
99.	Vodovod Lasinja d.o.o., Lasinja	x		x		x
100.	Vodovod Opuzen d.o.o.,	x	x	x	x	x

Redni broj	Naziv trgovačkog društva	Politike i postupci za sprječavanje prijevара	Odgovornost rukovoditelja i drugih zaposlenika za sprječavanje prijevара	Sustav unutarnjih kontrola s obzirom na pojavnost prijevара	Analitički i drugi postupci za otkrivanje prijevара	Druge nepravilnosti
	1	2	3	4	5	6
	Opuzen					
101.	Vranjevo d.o.o., Otok	x	x	x	x	
102.	Zagorski vodovod d.o.o., Zabok	x		x	x	x
103.	Zagrebački holding d.o.o., Zagreb	x	x	x	x	x
104.	Zaprešić d.o.o., Zaprešić	x	x	x	x	x
105.	Zelenilo d.o.o., Karlovac			x		
106.	Županijske ceste Zagrebačke županije d.o.o., Donja Zelina		x			

OCJENA UČINKOVITOSTI SPRJEČAVANJA I OTKRIVANJA PRIJEVARA

Državni ured za reviziju je obavio reviziju učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevara u trgovačkim društvima u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na području 20 županija i grada Zagreba.

Ciljevi revizije bili su utvrditi jesu li društva uspostavila prikladne politike, procedure i kontrole kako bi spriječila prijevare, utvrditi poduzimaju li potrebne aktivnosti kako bi povećala, svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevara, ocijeniti djelotvornost sustava unutarnjih kontrola s obzirom na rizike prijevara te utvrditi koje su postupke društva uspostavila kako bi što prije otkrila prijevare.

Na temelju utvrđenih činjenica, Državni ured za reviziju je ocijenio da je sedam društava poduzimalo potrebne aktivnosti kako bi spriječilo i otkrilo prijevare, 84 društva su poduzimala aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevara, pri čemu su potrebna određena poboljšanja, a 15 društava nije poduzimalo potrebne aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevara, te su potrebna značajna poboljšanja.

Društva koja *su poduzimala potrebne aktivnosti kako bi spriječila i otkrila prijevare:*

- Ceste Šibenik d.o.o., Šibenik
- Čistoća d.o.o., Zadar
- Komunalac d.o.o., Koprivnica
- Komunalije d.o.o., Ilok
- Komunalno-Zabok d.o.o., Zabok
- Niskogradnja d.o.o., Pregrada
- Županijske ceste Zagrebačke županije d.o.o., Donja Zelina.

Društva koja *su poduzimala aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevara, pri čemu su potrebna određena poboljšanja:*

- Agencija za ruralni razvoj Istre d.o.o., Pazin
- Aquatehnika d.o.o., Varaždin
- Autopromet Sisak d.o.o., Sisak
- Autotrolej d.o.o., Rijeka
- Baranjska čistoća d.o.o., Beli Manastir
- Brod-plin d.o.o., Slavonski Brod
- Crno Vrilo d.o.o., Karlobag
- Čistoća d.o.o., Karlovac
- Čistoća d.o.o., Split
- Čistoća Duga Resa d.o.o., Duga Resa
- Darkom d.o.o., Daruvar
- Drvena industrija Nova Gradiška d.o.o., Nova Gradiška
- Dukom plin d.o.o., Dugo Selo
- Ekom d.o.o., Čakovec
- Flora Vtc d.o.o., Virovitica
- Gospodarenje otpadom Sisak d.o.o., Sisak
- Gradska tržnica Sisak d.o.o., Sisak
- GTG Vinkovci d.o.o., Vinkovci
- Humkom d.o.o., Hum na Sutli
- Ivkom d.d., Ivanec

- Koming d.o.o., Koprivnica
- Komrad d.o.o., Slatina
- Komunalac d.o.o., Bjelovar
- Komunalac d.o.o., Garešnica
- Komunalac d.o.o., Otočac
- Komunalac d.o.o., Pakrac
- Komunalac d.o.o., Samobor
- Komunalac d.o.o., Slavonski Brod
- Komunalac d.o.o., Vukovar
- Komunalac d.o.o., Županja
- Komunalac Davor d.o.o., Davor
- Komunalac Sisak d.o.o., Sisak
- Komunalije-plin d.o.o., Đurđevac
- Komunalni servisi Kutina d.o.o., Kutina
- Komunalno Pitomača d.o.o., Pitomača
- Komunalno poduzeće d.o.o., Križevci
- Komunalno trgovačko društvo Hober d.o.o., Korčula
- Koprivnica plin d.o.o., Koprivnica
- Krakom d.o.o., Krapina
- Krugoval 93,1 MHZ Garešnica d.o.o., Garešnica
- Libertas-Dubrovnik d.o.o., Komolac-Mokošica
- Liburnija d.o.o., Zadar
- Međimurje-plin d.o.o., Čakovec
- Međimurske vode d.o.o., Čakovec
- Monte Giro d.o.o., Pula
- Nasadi d.o.o., Zadar
- Odvodnja d.o.o., Zadar
- Pakrac-Plin d.o.o., Pakrac
- Papuk d.o.o., Orahovica
- Parkovi d.d., Varaždin
- Pleternički komunalac d.o.o., Pleternica
- Poduzetnički centar Pakrac d.o.o., Pakrac
- Poslovni park Bjelovar LORA d.o.o., Bjelovar
- Promet d.o.o., Split
- Pula Parking d.o.o., Pula
- Pulapromet d.o.o., Pula
- Regionalni vodovod Davor-Nova Gradiška d.o.o., Davor
- Rijeka sport d.o.o., Rijeka
- Sanitat Dubrovnik d.o.o., Dubrovnik
- Stambeno komunalno gospodarstvo d.o.o., Ogulin
- Šandroprom d.o.o., Šandrovac
- Tekija d.o.o., Požega
- Termoplin d.d., Varaždin
- Trogir holding d.o.o., Trogir
- Tržnica d.o.o., Osijek
- Tržnica d.o.o., Pula
- Ukop d.o.o., Osijek
- Unikom d.o.o., Osijek

- Univerzal d.o.o., Đakovo
- Usluga d.o.o., Gospić
- Varkom d.d., Varaždin
- VG Komunalac d.o.o., Velika Gorica
- Virkom d.o.o., Virovitica
- Vodovod d.o.o., Omiš
- Vodovod d.o.o., Makarska
- Vodovod d.o.o., Zadar
- Vodovod i odvodnja d.o.o., Senj
- Vodovod Korenica d.o.o., Korenica
- Vodovod Lasinja d.o.o., Lasinja
- Vodovod Opuzen d.o.o., Opuzen
- Zagorski vodovod d.o.o., Zabok
- Zagrebački holding d.o.o., Zagreb
- Zaprešić d.o.o., Zaprešić
- Zelenilo d.o.o., Karlovac.

Društva koja *nisu poduzimala potrebne aktivnosti za sprječavanje i otkrivanje prijevара, pri čemu su potrebna značajna poboljšanja:*

- Čempresi d.o.o., Šibenik
- Čistoća i zelenilo d.o.o., Knin
- Elektro-voda d.o.o., Cres
- Energo d.o.o., Rijeka
- Gradska čistoća d.o.o., Šibenik
- Komunalac d.o.o., Vrbovsko
- Komunalne usluge Cres Lošinj d.o.o., Cres
- Komunalno društvo Kostrena d.o.o., Kostrena
- Leć d.o.o., Vodice
- Makarski komunalac d.o.o., Makarska
- Peovica d.o.o., Omiš
- Selsko komunalno društvo Molve d.o.o., Molve
- Stanorad d.o.o., Čakovec
- Vode Vrbovsko d.o.o., Vrbovsko
- Vranjevo d.o.o., Otok.

Državni ured za reviziju je trgovačkim društvima dao sljedeće preporuke:

- općim aktima urediti etičke vrijednosti, poslovna načela i obveze prema interesnim skupinama te postupanja u slučaju njihovih povreda, urediti davanje i primanje darova te postupak ugošćavanja odnosno način korištenja reprezentacije (što se smatra reprezentacijom i način korištenja reprezentacije), korištenje sredstava organizacije isključivo za poslovne svrhe, odrediti dozvoljenu visinu troškova mobilnih telefona ovisno o stvarnim poslovnim potrebama radnog mjesta te nadzirati troškove mobilnih telefona te korištenje službenih vozila
- putne radne listove ovjeravati potpisom osobe koja je koristila službeno vozilo te preispitati opravdanost broja zaposlenika koji neograničeno koriste službena vozila i usluge najma vozila kao i provjeravati korištenje privatnih vozila u službene svrhe
- utvrditi normative potrošnje goriva i nadzirati potrošnju goriva, kontrolirati i ovjeravati račune za nabavu goriva, ustrojiti evidencije potrošnje goriva pojedinačno po vozilu, uspoređivati količine točenog goriva, potrošnju goriva prema normativima proizvođača, stvarnu potrošnju i obrazloženja odstupanja
- donijeti pisane procedure o blagajničkom poslovanju i nadzirati blagajničko poslovanje
- voditi primjerenu brigu o pristupu imovini društva izvan radnog vremena
- urediti postupke donošenja odluka kako bi se osigurala najviša razina odgovornosti i transparentnosti
- općim aktima urediti postupke za prijavljivanje i izvješćivanje o mogućem sukobu interesa te obveze rukovoditelja i drugih zaposlenika u slučaju sumnje na prijevare
- održavati izobrazbu zaposlenika o prijevarama (što se smatra prijevaram, na koji način prijevara šteti društvu i kako treba prijaviti sumnjive aktivnosti)
- općim aktima urediti fizičke i neovisne kontrole i provjere te redovito ocjenjivati funkcioniranje unutarnjih kontrola te specifična područja poslovanja s većim rizikom pojavljivanja prijevara
- razvijati odgovarajuće protumjere i akcijske planove kako bi se upravljalo rizicima pojavljivanja prijevara
- uspostaviti odobravanje financijskih transakcija iznad određenih iznosa
- istraživati sumnjive transakcije, skrivene odnose među pojedincima, organizacijama i događajima
- postupcima i tehnikama otkrivanja prijevara obuhvatiti sve razine odgovornosti
- redovito nadzirati podatke koji se odnose na područja podložna prijevarama
- uspostaviti anonimne i povjerljive kanale dojava za zaposlenike, korisnike usluga, dobavljače i druge interesne skupine putem kojih mogu ukazati na sumnjive aktivnosti te osigurati zaštitu osoba koje izvijeste o sumnji na prijevare
- voditi evidenciju o primljenim pritužbama koje mogu ukazivati na prijevarne aktivnosti
- donijeti godišnje planove zapošljavanja kojima bi se utvrdilo stvarno stanje popunjenosti radnih mjesta utvrđenih sistematizacijom i potreban broj zaposlenika, urediti postupke i procedure zapošljavanja, utvrditi kriterije za ocjenjivanje i rangiranje kandidata, zapošljavati na temelju natječaja objavljenih u javnim glasilima i na mrežnim stranicama, voditi zapisnike o postupku izbora kandidata te donijeti pisane odluke o izboru kandidata te kontrolirati točnost i potpunost svjedodžbi, diploma i druge dokumentacije pri zapošljavanju
- utvrditi mjerila i kriterije za napredovanje zaposlenika
- općim aktima utvrditi način obračuna plaće te prava, obveze i odgovornosti rukovoditelja i drugih zaposlenika iz radnog odnosa
- obračunavati i isplaćivati plaće i stimulacije zaposlenicima u skladu s općim aktima
- isplaćivati naknadu za dolazak i odlazak s posla zaposlenicima na temelju potvrde prijevoznika o visini stvarnih troškova i u skladu s općim aktima

- preispitati opravdanost i učestalost odobravanja stimulativnog dijela plaće te odrediti kriterije i mjerila za njegov obračun
- članovima uprave ugovarati plaće u bruto iznosu
- na obračunskim listama plaća navesti sve potrebne elemente
- plan nabave za tekuću godinu donijeti prije početka poslovne godine, procjenjivati rizike pri provođenju postupaka nabave, primjenjivati propisane postupke nabave, donijeti pisane procedure za pokretanje i provođenje postupaka nabave kojima su utvrđeni poslovni procesi i zaduženja zaposlenika koji sudjeluju u pripremi i provedbi postupaka, internim aktom propisati obvezu prikupljanja ponuda za bagatelne nabave većih vrijednosti
- od imenovanih ovlaštenih predstavnika za provođenje postupka javne nabave pribavljati pisanu izjavu o nepostojanju sukoba interesa, pravodobno provoditi postupke javne nabave za zaključivanje okvirnih sporazuma, odluke koje prethode zaključivanju ugovora o nabavi prikladno bilježiti i dokumentirati, uspostaviti posebne kontrole postupaka javne nabave, voditi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma, pratiti nabavu roba, radova i usluga prema zaključenim ugovorima, pratiti i ocjenjivati način na koji je obavljena nabava od izabranih dobavljača te ocjenjivati jesu li nabavljene robe, radovi i usluge stvarno potrebni i optimalno korišteni, izrađivati izvješća o javnoj nabavi
- osigurati pomoć nadležnim zaposlenicima pri suzbijanju korupcije i prijevare u sustavu javne nabave, na mrežnim stranicama društava objavljivati postupke javne nabave, obavijest postoje li gospodarski subjekti s kojima je naručitelj u sukobu interesa
- zaduživati se uz suglasnost skupštine
- općim aktom urediti obračunavanje, kontrolu i naplatu prihoda te poduzimati mjere naplate
- obavljati cjeloviti godišnji popis imovine i obveza te usklađivati knjigovodstveno stanje sa stvarnim
- utvrđivati uzroke te sprječavati nastanak manjkova u skladišnom poslovanju
- utvrditi kriterije za dodjelu donacija te voditi računa o njihovoj opravdanosti s obzirom na djelatnost društava, nadzirati namjensko korištenje donacija, na mrežnim stranicama objaviti popis isplaćenih donacija odnosno primatelje donacija i iznos
- na mrežnim stranicama objavljivati godišnje planove, planove ulaganja, programe, strategije, izvještaje o radu te financijska izvješća, opće akte, unutarnje ustrojstvo te zapisnike i zaključke sa službenih sjednica, informacije o dodijeljenim donacijama i sponzorstvima, planove javne nabave, pravilnik o provedbi bagatelne nabave, informacije o postupcima javne nabave i dokumentaciji za nadmetanje, registar ugovora o javnoj nabavi i druge informacije kojima se utječe na interese korisnika prema Zakonu o pravu na pristup informacijama.

Državni ured za reviziju je mišljenja da bi provedba danih preporuka pridonijela uspostavi standarda ponašanja, čija bi primjena smanjila mogućnost prijevare, povećala svjesnost rukovoditelja i drugih zaposlenika o mogućnosti pojave prijevare kao i njihovu obvezu da izvijeste o sumnji na prijevare, te poboljšala sustav razotkrivanja nepravilnosti i izvješćivanja o sumnji na prijevaru. Sve navedeno pridonijelo bi sprječavanju ili ranom otkrivanju prijevare, boljem upravljanju javnim sredstvima te većoj transparentnosti i odgovornosti pri korištenju javnih sredstava.

U prilogu se daju pojedinačna izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti sprječavanja i otkrivanja prijevare kod trgovačkih društava u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.